

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Antidota Evangelica contra horum temporum hæreses

Stapleton, Thomas

Antverpiae, 1595

In Matthæi Cap. 5.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39546

esse. Vehemens & accuratus in hac causa Calvinus fuit. Sed vana est sine viribus ira. Totam hanc Caluini disputationem in sua (vt erat) Ecclesiastica expositione inseruit Marloratus, sicut & alia omnia quæ in his Antidotis refutantur. Sed similes habent labra lactucas.

IN MATTHÆI CAP. 5.

6. *Beati qui esuriunt & sitiunt iustitiam.*

CORRUPTOR Euangelij Calvinus inter alias Euangelicas Beatitudines hanc imprimis corrumpit egregie. *Esurire* (inquit) & *sitire* per synecdochen accipio pro laborare inopia, destitui rebus necessarijs, iure etiam suo fraudari. Quod Matthæus ponit, *esurire iustitiam*, species est pro genere, ac si dixisset, *Beati sunt qui licet votis suis moderentur, ut tantum sibi præstari quod iustum & æquum est cupiant, tanquam famelici nihilominus languent.* Hæc ille, perpetuum & cōstantem omnium interpretum sensum refugiens, quia beatitudinem ex veræ iustitiæ ac sanctitatis desiderio spirituali, quâ hic locus manifestè docet, ille iuxta solius iustificantis ac beatificantis fidei doctrinam penitus aspernatur. Sed sensum quem ille fingit, absurdissimum esse, sola promissio adiuncta demonstrat, qua Christus dicit: *Quoniam ipsi saturabuntur.* Homines enim inopia laborantes, & rebus necessarijs destituti, non saturantur, sed exercentur à Deo; nec terrenarum rerum copia donantur, sed diuinis consolationibus recreantur: iuxta præcedentem beatitudinem. *Beati qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur.* Nec Christus hoc loco saturitatem aliquâ temporalem quæ huiusmodi fami & languori opponitur, qualem

Scripturæ
corruptela
manifesta.

tingit Calvinus, pro aliqua beatitudine proponit; sed spiritualia sunt omnia quæ Christus hic promittit, & à carnis sensibus remota. Denique esurientes & sitientes temporalia bona quibus inopia eorum subleuetur, miseri sunt, non beati; nec saturantur talibus qui talia appetunt, sed eorum affluentia sitim & famem magis auget.

Iustitiæ
desideriū
in Scrip-
turis lau-
datum.

Ioan. 6.

Ioan. 4.

Cæterum famem ac sitim iustitiæ Scripturæ laudant & saturari à Deo docent. Sic enim Christus alibi dixit. *Qui venit ad me non esuriet, & qui credit in me non sitiet in æternum.* Rursum alio in loco. *Qui biberit ex aqua quam ego dabo ei (id est acceperit de Spiritu quem ego effundo in credentes) non sitiet in æternum,* id est, saturabitur iustitia. Denique hanc esuriem & sitim tanti fecit Propheta regius, ut ipsam per se in magno bono posuerit. Ait enim.

Psal. 118.

Coc. 2. in

Psal. 118.

Ioan. 7.

Luc. 7.

Cap. 65.

Concupiuit anima mea desiderare iustificationes tuas in æternum. Ad quæ verba August. *Nihil (inquit) impedit quominus habeantur iustificationes Dei, nisi quia non desiderantur.* Quare alibi Christus clamat. *Omnes qui sitient, veniat ad me.* Venire enim ad Christum & saturari iustitia nemo potest, nisi qui vehementi iustitiæ & pietatis desiderio tenetur: & hoc est quod Christus hoc loco docet, promittens saturitatem iustitiæ esurientibus illam, iuxta diuæ virginis Canticum. *Esurientes impleuit bonis: quod multis verbis Elaias amplificat. Ecce serui mei comedent, & vos esuriatis: Ecce serui mei bibent, & vos sitietis: & quæ sequuntur.* A tota hac saluberrima doctrina, ne vitæ sanctitas ac iustitia in solius fidei præiudicium commendari à Christo videatur, lectoris animum impostor Calvinus auertit.

8. *Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt.*

NEFARIUS Calvinus, qui omnem cordis mundicię negat, vt omnia iustorum opera immunda semper esse & contaminata defēdat, exponit hoc loco, *mūdos corde à Christo hic vocari qui nō delectātur astutia, sed sincere versantur inter homines, nec aliud verbis aut vultu præ se ferunt quam agūt in corde.* Tales autem Deum viuros exponit, quia si perspicaces non sunt ad fallendum in terra, Dei conspectu in cælis fruuntur. Hęc ille. Est hęc affectata & studiosa Scripturę Euangelicę corruptio. Nulla enim hic consequentia, nulla coherentia est, vt simplices & minus perspicaces in hac vita Dei visione fruuntur in cælo, siue per modum mercedis, siue ex idoneitate & apta dispositione alterum ex altero cōsequi ponas. His adde quod idiotę clarius Deum viderent quā Apostoli & Ecclesiarum doctores sanctissimi. Nec vsquam in Scripturis qui sincerē versantur inter homines, mundo corde vocantur. Mundum cor in Scripturis internam mentis puritatem, & innocentiam generalem significat ab omni praua cupiditate alienam. *Quis ascendet in montem Domini, & stabit in loco sancto eius? Innocens manibus & mundo corde: j. qui nec opere nec cogitationis consensu in Deū aut proximū peccat.* Rursum: *Pacē sequimini cū omnibus & sanctimoniam, sine qua nemo videbit Deum.* Per sanctimoniam significatur non solum puritas mentis à carnis spurcitijs, sed etiam generalis animę puritas ab omnibus inquinamentis carnis & spiritus. De qua Esaias. *Lauamini, mundi estote, auferite maculam cogitationum vestrarum ab oculis meis.* & D. Iacobus

Scripturę corruptela affectata.

Mundum cor in Scripturis quale. Psal. 27.

Hebr. 12.

Esai. 1.

bus

Iacob. 4.

bus. *Purificate corda vestra duplices animo: j. qui Deum & mundum diligere vultis, quæ simul diligere nequeunt. Talem munditiam petijt David à peccatis resurgens. Cor mundum crea in me Deus, & spiritum rectum innova in visceribus meis.* Tametsi autem non sit in hac vita absoluta cordis munditia & puritas

Pfal. 50.
Munditia
cordis in
hac vita.

Prouer. 20

iuxta illud: *Quis potest dicere, mundum est cor meum, purus sum à peccato?* tamen est aliqua munditia fragilitati nostræ possibilis, & ad videndum Deum idonea, quando, licet in multis offendimus omnes, ab illis tamen criminibus abstinemus de quo genere idem

Iacob. 5.

Iacob. 2.

1. Ioan. 3.

dixit, *Qui offendit in vno, factus est omnium reus.* Et si enim nemo sit purus à peccato leuiori & quotidiano, à grauioribus tamen puri esse possumus & debemus, vt fiduciam videndi Deum habeamus, iuxta illud Ioannis. *Si cor nostrum non reprehenderit nos, fiduciam habemus ad Deum.* Vnde eodẽ cap. quum dixisset. *Videbimus eum sicuti est,* modũ videndi subiunxit. *Omnis qui habet hanc spem in eo, sanctificat se sicut & ille sanctus est.* & paulo post. *Omnis qui peccat, nõ videt Deum, nec cognouit eum.* Tenenda igitur firmiter contra corruptiones hæreticas hæc sana doctrina de cordis nostri munditie, non solum vt sincerè cum hominibus versemur, sed etiam

Heb. 9.

ab omni peccati labe mundi simus, quia *sanguis Christi emundauit conscientias nostras ab operibus mortuis ad seruiendum Deo viuenti,* ait Paulus.

(. . . . .)
(. . . . .)
(. . . . .)

12. *Quoniam merces vestra copiosa est in caelis.*

CATHOLICAE Ecclesiae doctrinam de meritis operum ex hoc loco euidenter stabilitam, suggillat Calvinus his verbis. *Merita bonorum operum.*
Quod Papistae in nomine mercedis ludunt, nullo negotio hic fucus diluitur. Neque enim, ut somniant ipsi, mutua est relatio inter mercedem & meritum, sed gratuita est promissio mercedis. Deinde si reputamus quam mutilum sit ac vitiosum quicquid bonorum operum etiam ab optimis procedit, nullum unquam opus inueniet Deus mercede dignum. Hæc ille. Sed huic duplici cauillo facillè responderetur. Est quidem promissio Dei gratuita; promissione autem semel facta, retributio non est gratuita, sed debita: non quia nobis Deus aliquid debet, sed quia eius quod gratuitè promisit, debitor factus est, & seipsum negare non potest. Iustorum opera in pura charitate facta, maximè tolerantia persecutionis pro fide, de qua Christus hic loquitur, non sunt vitiosa, sed mercede digna, quatenus à Spiritu gratiæ proficiscuntur, & sua dona coronat Deus. Vide plura in opere nostro de iustific. lib. 11. cap. 3. & seqq.

14. *Vos estis lux mundi. Non potest ciuitas abscondi*

15. *super montem posita.*

EX his verbis in hunc modum colligunt Catholici. Si Ecclesia est lux mundi ut homines ab ignorantiae tenebris ad fidei lumē traducat, ergo visibile corpus est, nec deleri potest; sicut sol lux mundi, ut homines suo lumine fruantur, extinguere non potest. Sed est hæretica expositio quæ hanc demonstrationem refel-
 lere

Gul. Fulco
de success.
ecclesiast.
cap. 2.

lere conatur. *Ecclesia* (inquiunt) *est lux mundi: sed non est satis esse lucem ut videatur: neque enim lapis solem videt. At mundus impiorum non magis cernit quàm lapis, nisi oculos aperiat gratia. Ecclesia ergo, ubicunque sit lux mundi, non nisi pijs & electis suis est visibilis.* Responde. *Ecclesia est lux mundi per participationem, sicut Christus erat lux mundi per se & suam plenitudinem. Sicut ergo Christus ut pro vero Filio Dei agnosceretur, non nisi oculis fidei videri potuit, sed ut homo in terris conuersatus tam ab impijs Iudeis quàm à pijs cernebatur: sic Ecclesia ut pro vera Christi sponsa & columna veritatis ac matre fidelium agnoscat, non nisi oculis fidei videtur; sed ut est hominum collecta congregatio per totum orbem diffusa Christi nomen profitentium, eatenus non à credentibus tantùm, sed & ab incredulis & impijs cernitur: ab his ut ad fidem & veritatis cognitionem perueniant; ab illis ut infana fide nutriantur ac conseruentur. Rursum*

Matth. 18.

Ioan. 8. 15.

impious est qui non audit *Ecclesiã*, & pro ethnico ac publicano habendus. Sed quomodo ille audire eam potuit, qui eam videre non potuit? At verò quemadmodum Christus dixit, *Et viderunt me & oderunt me & patrem meum*, sic impij siue ethnici, siue hæretici, siue mali Catholici, qui audire *Ecclesiam* & eius disciplinæ subiacere nolunt, & vident *Ecclesiam*, & oderunt eam?

Non potest ciuitas abscondi super montem posita. Hæc verba quantum valeant ad *Ecclesiam* Christi visibilem & illustrem demonstrandam, & quoties S. Augustinus contra Donatistas in eum sensum illa tractauerit, in Prompt. Cath. Dom. 24. post Pentec. circa finem accuratè tractauimus, ideoque nihil hic repetimus. Sed vni adhuc hæreticæ corruptioni occurrendum est. *Ciuitas* (inquiunt)

Fulco
ibidem.

super

super montem posita non Ecclesiam, ut alicubi Augustinus, sed Ecclesiae Pastores, ut Chrysostomus, alijque sanius interpretantur, designat: quorum vita suis in exemplum proposita non magis latere potest oculos discipulorum, quam civitas super montem sita eos qui circumquaque in propinquo habitant. Ceterum qui Pastores Ecclesiarum hic intelligit, populum credentem necessario includit. Non enim sunt Pastores sine plebibus, unde D. Cyprianus Ecclesiam definiuit esse, gregem Pastoris suo adunatum. Et igitur Ecclesia tota civitas super montem posita, collectio fidelium super Christum aedificata; sed in ea civitate magis eminent & conspicui sunt pastores, tanquam turres & propugnacula eius. Et horum quidem vita credentes latere non potest; sed ideo non laet vita, quia personae conspicuae sunt, & huiusmodi quae latere nequeant. Vita & probitatis lucem urgent haeretici, personarum lucem agnoscere nolunt. Sed utrumque sic docet Christus, ut ex personarum claritate, vitae honestissimae lucem inferat; & ideo lucere iubeat eorum opera, quia tanquam civitas sunt in monte posita quae abscondi non potest, videlicet propter statum & officij altitudinem quam tenet. Valet igitur optime frequentissima Augustini disputatio, Ecclesiam Christi semper esse mundo visibilem & conspicuam, sicuti & Christi nomen erit; quia in hoc altissimo monte, qui Christus est, positi sunt, id est, illius locum & auctoritatem tenent, eius legati ac ministri sunt, eius personam referunt, & potestatem exercent.

(..)

13. *Vos estis sal terræ.*

CORRUMPIT hunc locum Calvinus hoc modo. *Quod proprium* (inquit) *est doctrinæ, ad personas transfertur, quibus commissa est eius administratio.* Moxq; impotenter in Catholicos inuehitur, qui ad Ecclesiarum Episcopos ista accommodant. Cæterum ad personas ipsas Apostolorum & successorum eorum Christus loquitur. Ipsos esse ait sal terræ: ipsos ait infatuari posse & nihil ultra valere, sed cõculcari, etc. Doctrina ipsa veritatis infatuari non potest, sicut nihil ultra valeat. Quantumcumque enim à falsis magistris contaminetur, eius tamen puritas illibata manet: nec nostrum affirmare vel negare aliquid ponit in re. *Euangelium est virtus ad salutem omni credenti, utcūque hæretici conuertant & peruertat illud.* Verum quid est, Apostolos & eorū successores non nisi ratione veræ doctrinæ quam docent, *saltem esse terræ*: ipsi tamen sunt qui docendo terram saliant .j. qui vel putrida hominum corda sapore veræ fidei condiunt & vitæ restitunt, vel sanas iam hominum voluntates puritate doctrinæ conseruant. Doctrina sine doctoribus muta litera est, & materia informis, nec salienti vllam vim habet. Sicut Rex hoc differt à tyranno, quod non nisi secundum leges & æquitatem regnum administrat, Reges tamē ipsi non leges, Rempub. regere, administrare, in officio continere, propriè dicuntur; sic verus pastor à lupo in hoc differt, quod non nisi veram & sanam doctrinam administrat, Pastores tamen ipsi (non eorum doctrina) pascere dicuntur, & propriè pascunt, ideóque *sal terræ* sunt. Hæretici à personis ad doctrinam confugiunt,

Rom. 1.
Gal. 1.Pastores
sunt sal
terræ.

fugiunt, vt ouiculas Christi à Pastoribus abdu-
ctas sub specie veræ doctrinæ lupis committant,
vel vt seipfos pro lupis gerant, & abducant discipu-
los post se.

Corrup-
telæ Cal-
uinianæ
scopus.
Act. 20.

17. *Non veni legem soluere, sed adimplere.*

PRODIGIOSA est hoc loco Caluini
corruptio. Summâ verborum Christi hoc
esse vult. *Hic* (inquit) *de doctrinâ agitur, non de*
vita. Nam quoad doctrinam nulla nobis in Christi aduen-
tu fugienda est legis abrogatio. Rursum. Sensus clarus est,
reiectum iri tanquam postremos hominum, qui legis doctri-
nam vel in vna syllaba contemptibilem reddunt. Hæc ille.
Christus igitur in sensu Caluini legem nō soluit,
sed adimplet, quia eius doctrinam non tollit, sed
statuit & confirmat. vnde iterum addit. *Christus in*
Ecclsiâ suâ admittendos negat doctores, nisi qui fidi erunt
legis interpretes, & integram eius doctrinam asserere stude-
bunt. Hæc ille. Obedientiâ legis & exequutionem
à Christo hoc loco doceri nō admittit Caluinus,
sed tantummodo vt promulgato Euangelio lex
quoque mandatorum doceatur quidem & fideli-
ter explicetur, opere tamen aut à nullo implea-
tur, quia à nullo impleri potest, aut non necessa-
riò impleri debeat. Nam propterea libertatē non
implendi legem, quâ Caluinus sibi arrogat, cum
his Christi verbis non pugnare, hoc ipso in loco
Caluinus ait. *Quòd* (inquit) *abrogata maledictione le-*
gis, seruitus quoque eius est sublata, & parta fidelibus liber-
tas, nihil inde legis doctrinæ deccedit. Hæc ille, libertatē
statuens non qua lex liberè & ex dilectione im-
pleatur, quæ est vera fidelium libertas, sed qua ad
legis exequutionem fideles nō obligētur. Quam
etiam ob causam, illa Christi verba, *Non præteris*
D bit

Legem
quomodo
Christus
adimplet,
nō soluit.

Lex iuxta
Caluinū
docet tan-
tum, non
obligat.

bit apex à lege donec omnia fiant, exponit Calvinus, istud fieri, non referri ad hominum vitam, sed ad solidam doctrinæ veritatem. Moxque illa Christi verba, *Qui igitur soluerit vnum ex mandatis istis minimis, &c.* vbi de præceptis vitæ agi fateri cogitur, sic exponit. *Ad præceptorum Dei præscriptum omnes Dei filios vitam suam formare decet: & eos probos esse Dei ministros docet, qui legis obseruantiam tuam vitæ exemplo tuum verbis commendent.* Hæc ille. *Dei filios decere ait vt præcepta seruent, non autem oportere, aut ad istud obligari.* Probos Dei ministros legis obseruantiam commendare patitur, non autem vt ad salutem necessariam Dei nomine præcipere & præscribere. Postremò propter hoc vnum, *legem cum Euangelio non pugnare docet, quia legis præcepta Euangelium quoque docet & commendat, tanquam quæ decant filios Dei.*

Legem
seruari de-
bet iuxta
Caluinū,
nō oportet.

Refutatur
Caluini
dementia
ex ipso
Caluino.

Sed totam hanc impietatem Calvinianam, sola illa Christi verba, *Qui soluerit vnum ex his mandatis minimis, minimus vocabitur in regno caelorum,* apertissimè refutant. Quum enim illic nominatim loquatur Christus *de præceptis vitæ*, siue de decem mandatis, vt Calvinus disertis verbis fateretur, minimus autem in regno caelorum, *nullum & abiectum* significat (vt Calvinus ipse exponit, tametsi regnum caelorum non nisi pro Ecclesia præsentis accipiendum velit) necessariò sequitur obseruantiam ipsam & executionem legis tanquam ad salutem necessariam à Christo hoc in loco commendari. Nullum enim vel abiectum esse in Ecclesia, hominem à salute pro tempore extorrem significat. Ceterum si regnum caelorum pro futura beatitudine accipiatur, sicuti in sequenti sententia (*non intrabitis in regnum caelorum*) manifestè accipitur, sequitur magis, præceptorum legis transgressorem ab æterna salute excidisse. Deinde Christus aper-

apertissimè non de doctrina tantum, sed etiam de actuali executione legis hoc loco disputat. Ait enim. *Qui fecerit et docuerit, hic magnus vocabitur in regno cælorum.* Vbi magistros in Ecclesiam suâ Christus admittit (manendo in sensu ipsius Caluini quòd regnum cælorum non nisi Ecclesiam præsentem significat) non solum *qui fidi erunt legis interpretes, & integram eius doctrinam asserunt*, vt Calvinus explicauit; sed qui seduli erunt legis factores, & integram eius obedientiam exequentur. Imò factores docentibus anteponit: *Qui fecerit & docuerit.* Sed Calvinus quia doctor quàm factor esse maluit, de doctrina hic agere Christû vult, non de vita: id est, non de modo & ratione viuendi, sed de ratione docendi.

Quomodo autem reuera Christus legem & Prophetas adimpleuit, melius nos docebit S. Augustinus. *Quia veniens Christus per Spiritû S. quem promissit, charitatem in manifestatione donauit, qua sola charitate iustitia legis posset impleri; propterea dixit, Non veni soluere legem, sed adimplere.* Rursum eiusdem libri cap. 30. *Vnde venit Dominus legem non soluere, sed adimplere, nisi vt perceptis promissorû figuris, quæ reddita veritate adimpletæ sunt atque sublata, ipsa quoque præcepta per nouitatem Spiritus implerentur in nobis.* Et alio in loco. *Gratia pertinet ad charitatis plenitudinem, veritas ad Prophetiarum impletionem; & quia vtrumque per Christum, ideo non venit soluere legem aut Prophetas, sed adimplere.* Hæc ille eiusdem operis lib. 17. cap. 6. Idem docet in exposit. quarundâ proposit. in epist. ad Rom. Sic etiam hunc locum exponit Chrysost. hom. 16 in Matthæum.

Contra
Faustum
Lib. 19.
cap. 27.
Legem
Christus
quomodo
adimple-
uit.

18. *Tota vnum aut apex non præteribit à lege, donec omnia fiant.*

QUIA hæc verba de legis mandatorum impletione Catholici intelligunt, ut plerique patres exponunt, & ipse maxime August. de serm. Domini in monte lib. 1. cap. 15. & Retract. lib. 1. cap. 19. insurgit hæreticus, & infert vniuersam legem necessariò ab ijs esse seruandam, qui per legis obseruantiam iustificari volunt: quæ vniuersa obseruatio quia in nullo reperitur, ideo ex mandatorum obseruatione neminem iustificari posse. Sed respondendum est, totam legem mandatorum ad salutem & iustitiam consequendam etiam ad vnum apicem hoc sensu adimpleri per gratiam Christi, quia facit gratia Christi vt maiora mandata de facto impleantur, & ignoscit gratia Christi quæ circa minora mandata in quotidianis peccatis prætermittuntur, vt in opere de Iustificatione lib. 6. cap. 8. accuratè olim explicuimus. Sic August. hæc Christi verba pertractans ait, *illa quidem vehementem perfectionis expressionem continere, sed ea mensura perfectionis humane quanta in hac vita potest esse perfectio. Quare quum in cæteris Dei mandatis hoc vnum sit quod iubemur orare, Dimitte nobis debita nostra, profectò omnia mādāta facta deputantur, quando quicquid non sit ignoscitur.* Hæc ille. Rursum in Psal. 118. *In via Domini, id est, in fide pia quisquis ambulat, aut peccatum non operatur; aut si quid à deuiante committitur, propter viam non imputatur, quia per orationem fidei ignoscitur. Et tanquam non fuerit operatus accipitur.* Hæc ille. Nempe quia tota Iustitia hominis Christiani non in sola obedientia legis, sed etiam in remissione peccatorum consistit (vnde

Vniuersa
lex quo-
modo ad-
implēda.

Retract.
lib. 1.
cap. 19.

Conc. 3.

vtraque

utraque hæc pars in Scripturis Iustitia vocatur, fiunt omnia legis vsque ad vnum apicem, quia vel legi obeditur in grauioribus, vel omnis transgressio in leuioribus ignoscitur. Sed insurgit iterum hoc loco Calvinus & ait. *Prodigiosus est eorum stupor, quos non pudet sacrilega indulgentia remittere quod Deus seuerè exigit, & venialis delicti prætextu legis iustitiã pessundare.* Hæc ille hoc loco. Sed venialis delicti prætextu legis iustitia non pessundatur, quia & venialia delicta à lege argui & contra legis iustitiam fieri docemus cum Augustino, & contra legis perfectionem ad quam contendere semper oportet, non autem e contra reëctitudinem necessariam faciunt; ideòque quàm diu contra illa pugnatur, legis iustitia integerrimè seruatur, vt multis in locis Augustinus docet; maximè in lib. de perfectione iustitię. Vide opus nostrũ de Iustificatione lib. 6. cap. 13. & seqq.

Lib. de
nat. &
grat. c. 12.

21. *Audistis quia dictum est antiquis &c.*

AIT hoc loco superbus Calvinus, *deceptos esse multos veterum, qui putarunt hanc esse legis correctionem, ac Christum suos Discipulos in altiore perfectionis gradum extollere, quàm potuerit Moyses populum suum. Moxque multis verbis docet, legem in se perfectam fuisse, nullosque legis defectus hic à Christo corrigi. Postremo cõcludit, non esse fingendum Christum nouum legislatorem, qui ad æternam Patris sui iustitiam aliquid addit, sed tanquam fidum interpretem audiendum esse. Cæterum Christum verè legislatorem fuisse, & ad æternam Patris sui iustitiam aliqua mandata addidisse, tum forma loquendi qua Christus hic vsus est, tum aliæ Scripturæ manifestè docet. Hic enim docens, Ego dico vobis, suam præcipiendi*

Christus
verè legis-
lator.

D 3 aucto.

authoritatem ostendit, (dicendi enim verbum, ait ipse Calvinus, ad illa verba, *Diligite inimicos, denuntiare vel precipere hoc loco significat*) quum reliqui Prophetæ nunquam sic locuti fuerint, sed: *Hæc dicit Dominus*. Vnde & postea sequitur in fine totius Concionis; *Cum consummasset Iesus verba hæc, admirabantur turbe super doctrina eius. Erat enim docens eos sicut potestas sem habens, & non sicut Scribæ & Pharisei.* Quare legem quidē in multis interpretatur hic Christus, sed tum hanc ipsam interpretationem tanquam legislator promulgar (est enim legislatoris non tantum leges ferre, sed etiā eas interpretari) tum in quibusdam etiam corrigit legem veterem, ut

Infra
Matth. 7. *De non dimittenda vxore nisi fornicationis causa, quum in ea liceret dimittere quauis ex causa, dato libello repudij; De non iurando omnino, de diligendo inimicos: tum demum quædam veteris legis mandata ipse alio quodam modo mandat & iubet: quale illud*

Christus
corrigit
legem ve-
terem.

Ioan. 14, *est. Mandatum nouum do vobis, vt diligatis inuicem. sicuti eo loco explicabitur. Et iterum. Hoc est præceptum meum, vt diligatis inuicem.* Et rursus sua mandata tantopere vrget, vt dicat: *Vos amici mei eritis, si feceritis quæ ego precipio vobis. Si præcepta mea seruaueritis, manebitis in dilectione mea.* Postremò Apostolicę legationis hæc summa erat: *Docete omnes gentes, docentes eos seruare omnia quæcumq; mandauimus vobis.* Quare hanc insanam Caluini arrogantiam negantis contra veterum hoc loco doctrinam Christum esse legislatorem, Concilium Tridentinum iusto anathemate percussit. Alias probationes vide apud Andream Vegam de Iustificat. lib. 11. cap. 7.

Ioan. 15.

Ioan. 16.

Matth. 23

Sess. 5.
can. 21.

23. Si offers munus tuum ad altare.

DICIT hoc loco Calvinus, Christum pro illius seculi ratione de sacrificijs loqui, hodie dissimile esse nostram conditionem. Sed ut Christi doctrina eadem ac perpetua omnibus seculis sit, nec ad illud solū tempus restringatur quo Iudæorum sacrificia ad Dei cultum pertinebant, (quo nihil magis absurdum) necessario fatendum est non solum in quolibet pio opere ad Dei cultum destinato hanc legem valere (qui tantum tropologicus est huius loci sensus) sed Christum ad litteram de futuro in Ecclesia sua sacrificio externo (quod hæretici hodie agnoscere nolunt) hanc legem tulisse. Nam & nos habemus altare, de quo edere non possunt, qui deseruiunt tabernaculo; ait Paulus: de quo etiam sacrificio dicit: Probet seipsū omnis homo, & sic de pane illo edat, &c. Summa autem probationis pars est, ut omnis eum fratre similtas penitus aboleatur: quod hic imprimis Christum spectasse veteres interpretes annotarunt. Chrysost. homil. 16. ubi ait. *Audiant hi qui sacris mysterijs initiati cum inimicis ad communionem altaris accedunt.* Rursus hom. 11. operis imperfecti. Hilarius in Matth. Can. 5. & Augustinus lib. 1. cap. 20. de hoc serm. Domini in monte.

Sacrificiū
in Eccle-
sia exter-
num.
Heb. 13.

1. Cor. 11

26. Non exies inde, donec soluas nouissimum quadrantem.

DE BACCHATVR hoc loco prolixè Calvini-
nus contra Catholicos modernos, qui in per-
petua huius loci allegoria purgatorium fabricant, quod ut
inueniant, Diabolo fratres & amicos illos esse oportere ait,
quia aduersarium hoc loco Diabolū exponunt. Sed captio-

Catholi-
corum ac-
cusatio
immerita.

D 4 sus

sus hæreticus aduertere debuit primùm paucissimos hodie esse qui hunc locum eo modo exponant. Deinde eos qui ad purgatorium ea verba accommodant, aduersarium hoc loco non pro diabolo accipere, sed pro spiritu qui concupiscit aduersus carnem, vel pro Dei præcepto quod peccatoribus aduersatur, de quo vide August. de ferm. Domini in monte lib. 1. cap. 22. Tertio hanc expositionem à veteribus accepisse, à Tertulliano in lib. de resurrectione carnis, & in fine libri de anima, & à Cypriano lib. 4. Epist. 2. Postremo

Scripturae
per acco-
modatio-
nem à Pa-
tribus ex-
plicata.

& imprimis veteres Patres hunc locum ad purgatorium accommodasse, non quòd in eo vel solo vel potissimum purgatoriū fabricarent aut fundarent, sed quòd ad dogma fidei receptissimum comprobandum hanc Scripturam adferrent, tametli vel obscurior esset quàm vt sola certā fidem faceret, vel etiam alium sensum verum habere poterat, sicuti multas alias Scripturas in hoc ipso dogmate alijsque certæ fidei dogmatibus Patres adferre solent. Huiusmodi sunt, quòd Ambrosius versatilem romphæam flammeā ante Paradisum positā scribit significasse ignem futuri seculi omnes examinantem, & eos exurentem qui paleam cum tritico adiunctam deferunt: item quòd August. ex illis verbis Psal. 37. *Neque in ira tua emendes me* (sic enim legit pro eo quod nos legimus, *corripias me*) ait Dauidem deprecari pœnas emendatorias futuri seculi. Item quòd Basiliius illa verba Ioannis, *Ille baptizabit vos in Spiritu S. & igne*, interpretatur de igne in altero seculo purgante. Vel denique quòd Origenes verba Psal. 76. *Trāsuimus per ignem & aquam, & eduxisti nos in refrigerium*, ad futuri seculi examen referat, & eorum, qui purgatione indigent, purificationem. Ex huiusmodi veterum interpre-

Serm. 20.
in Psal. 118

Enarrat. in
Psal. 37.

In lib. de
Spiritu S.
cap. 15.

Homil. 23
super Nu-
merum.

terpretationibus, tametsi Scripturæ alium sensum
 primum ac verum habeant, illud tamen con-
 stat, doctrinam de purgatorio fidei dogma recep-
 tissimum apud illos veteres fuisse, ideoque Scri-
 pturas perperam non exponi, tametsi minus ac-
 comodatè, quando ad certum aliquod fidei dog-
 ma applicantur. Attamen quomodo & quatenus
 hic locus de purgatorio exponi possit, vide apud
 Belarminum.

Cōtrouer.
 tom. 1.
 Cont. 5.
 lib. 2. de
 purgato-
 rio cap. 4.

28. Qui viderit mulierem ad concupiscendum in ea, iam
 mœchatus est in corde suo.

CATHOLICAM doctrinam de venia-
 libus peccatis, quæ ab imperfectione
 actus ita vocantur, seu de pravis deside-
 rijs ac motibus omnem animi consensum delibe-
 ratum anteuertentibus, taxat acerbè hoc loco
 Calvinus his verbis. *Docemur hoc loco adulteros censeri
 coram Deo, non tantum qui fixo consensu scortationem in
 animis concipiunt, sed qui admittunt quasvis punções.
 Quare nimis crassa & supina est Papistarum hypocrisis, qui
 concupiscentiam negant peccatum esse, donec totum cor assen-
 tiatur.* Hæc ille. Sed quod Papistis obiicit Calui-
 nus, doctissimis Patribus qui hunc locum sic intel-
 lexerunt obijcere debet; imò & D. Iacobo, qui non
 omnem concupiscentiam esse peccatum quod fa-
 cit adulteros coram Deo, apertissimè docuit. *Con-
 cupiscentia quum conceperit, parit peccatum: peccatum verò
 quum consummatum fuerit, generat mortem.* Distinguit
 disertissimè conceptus peccati, quæ sunt primæ
 punções à partu, id est, ab ipso peccato, veniali
 scilicet & imperfecto; & partum à consummatione,
 id est, à consensu, qui solus ex se generat mortem,
 & est mortale peccatum. Christum autè hoc lo-

Peccatorum
 venialium
 à mortali-
 bus di-
 stinctio.

Papistarum
 nomine
 Patres
 suggillat.
 Calvinus
 Cap. 1.

co non de concupiscentia loqui que concipit peccatum, nec de primo parientis concupiscentia paruru, id est, de peccato veniali, quo adhuc voluitur in animo quod conceptum fuit sine deliberato consensu, sed de peccato concupiscentia in corde consummato, quod non nisi per consensum deliberatum consumatur, doctissimi Patres disertè docent. Hieronymus his verbis. *Qui viderit mulierem, & anima eius fuerit titillata, hic propensione percussus est, qua vitij culpam habet, sed non tenetur in crimine. Si autem consenserit, de propensione transiit in passionem: & huic non voluntas peccati est, sed occasio. Quicumque igitur viderit ad concupiscendum, id est, sic aspexerit ut concupiscat & facere disponat, iste rectè dicitur mæchatus esse in corde suo. Hæc ille incom in hunc locū. Eodem modo*

S. Hieron.

S. August.

S. Chryf.

& S. Augustinus hunc locum exponit. Si consensio facta fuerit, plenum peccatum est: veruntamen delectatio ante consensum vel nulla est vel tenuis, cui consentire peccatum est. Hæc ille lib. 1. cap. 23. in hunc sermonem Domini. Præclare quoque Chrysof. homil. 17. in Matth. & literalem loci sensum optimè asscutus ita scribit. Non omnem hic generaliter concupiscentiam Dominus interimit, sed illam quæ ex formæ decore concipitur. Propterea non dixit, qui concupiuit ad adulterandū, quod etiam inter secreta montium residentes facere possunt; sed, qui viderit ad concupiscendum, id est, qui concupiscentiam videndi curiositate sibi ipsi collegerit; hoc enim iam non nature est, sed propriæ desidiæ. Cobibuit igitur aspectū, ne huiusmodi licentiæ fidens etiam in peccatum quandoque corrueretur. Hæc ille. Concupiscentia igitur non animo leuiter concepta, sed ex videndi curiositate collecta, adulterium in corde est. Subiungit huic cauillationi Calvinus. Sed nihil mirum est ita extenuari ab illis peccatum, quando scordes & prorsus supinos in vitijs suis reputandis esse oportet, qui iustitiam operum meritis
attric

attribuunt. Cui respondemus: Nihil mirum est ab hereticis hodie peccatorum discrimina confundi, & quæ venialia sunt ita aggravari, quando socordes & prorsus supinos in peccatis deuitandis illos esse oportet, qui etiam minimas punitiones, quæ vitari non possunt, pro mortiferis habent, & in bonis operibus nullam Christiani hominis iustitiam ponunt. Interim obseruet Lector (quod Caluino solenne est) Papistis obijcere, quod antiquissimi Patres docent: vt aut illos quoq; pro Papistis habere debeat, aut studio Lectorem ludificasse, aut denique quod ignorabat reprehendisse conuincatur.

Papistarum nomine Patres taxat Caluinus.

44. *Ego autem dico vobis, diligite inimicos vestros.*

CONTRA Scholasticam hoc loco doctrinam de dilectione inimicorum inflatis buccis inuehitur Caluinus. Est quippe communis Scholasticorum sententia, & imprimis D. Tho. 2. 2. q. 25. art. 8. & 9. dilectionem inimici in generali quidem, esse de necessitate charitatis & in præcepto; id est, vt in generalitate dilectionis proximi inimicus non excludatur, sed habeatur pro proximo, non secus atque amicus aut sanguine coniunctus; in quo Iudæi turpiter errabant, existimantes per proximum non intelligi nisi amicum aut affinem, aut contribulem, eo quod vox hebraica אָוִי vel אָוִיָּה quæ ponitur pro proximo, proprie, significat amicū, aut aliquo necessitudinis vinculo coniunctū: vbi non aduertebant ipsum inimicū saltem naturæ, interdū etiam eiusdem fidei ac religionis vinculo esse coniunctū: quem illorum errorē Christus hic corrigere vult, docens præceptum

Inimicorum dilectio iuxta scholasticam doctrinam.

ceptum dilectionis etiam ad inimicum se extendere. Docent nihilominus iidem Scholastici dilectionem inimicorum in speciali, id est, ut externa dilectionis signa, ipsosque effectus quavis data occasione proferas, non esse de præcepto, sed de consilio: necessitate tamē aliqua urgente, in præparatione animi necessariam esse; id est, quod interna dilectio inimici talis esse debet, ut semper paratus sis in aliqua necessitate etiam inimico subuenire, & de facto subuenias, quando facultas datur. Quia ergo aliquam dilectionis inimici partem in consilio ponunt Scholastici, non in præcepto, insurgit hic vehementer Calvinus, & dicit. *Monachi & similes rabule* (hæc est modestia Calviniana) *finxerunt hæc fuisse Christi consilia, non præcepta, eo quod hominum viribus metuebantur quid Deo & legi ipsius debeant.* Hæc ille. Nempe impius hæreticus vult Deū præcipere nobis impossibilia; ut quum Dei mandata ostenderit esse impossibilia, ab illorum obseruatione securus viuat. Sed certum est sic intelligenda esse Dei mandata quatenus à nobis cum auxilio gratiæ præstari possunt, ne vel ridiculum legislatorem, vel Dominum crudelem ac tyrannum, Deum esse fingamus. Disputat tamen contra Scholasticorum sententiam Calvinus, in quo audiendus est. Sic scribit. *Quam de consilijs præposterum sit insulsumque commentum, primò inde patet, quia non sine Christi iniuria dicitur suasse ipsum discipulis, non pro imperio mandasse, quod rectum erat.* Responde nullam esse Christi aut Dei iniuriam quædā suadere quæ recta sunt, & non mandare. Faterur alibi Calvinus, *in lege nusquam præcipi ut omnia vendamus ac demus pauperibus.* Tamen vel Christus hoc suadet Matth. 19. vel si aliquid mandat quod in lege non est, ergo nouus & verus legislator Christus est, quod

Dei mandata possibilia.

Infra ad cap. 19. ver. 20.

quod antea Calvinus negavit: & tunc sub præcepto omnes tenentur *sua vendere* &c. Nugatur illo loco Calvinus. *saltem finem legis esse ut homines ad sui abnegationem deducatur, ideoque Christum hoc illi inveni- disse, ut animi eius morbum, videlicet amorem diuitiarum tangeret, sicque ostenderet cum reuera legem non imple- se.* Sed ut concedamus, contemptum diuitiarum etiam in lege præcipi quatenus eo lex hominem deducit, an tamen finis aut intentio legis est, ut quicumque amant diuitias, omnia bona sua vendant, dentque pauperibus? Nihil hoc absurdius, quam ad amorem diuitiarum extinguendum tamen earum abdicatio esset necessaria, non tamen aut venditio aut pauperibus collatio necessaria foret, quum aliæ viæ ac modi sint eas à se honestissimè abdicandi, ut vel in Dei cultum, vel in Reip. commodum aut subsidium.

Pergit Calvinus. *Deinde plusquam insulsum est, libera facere charitatis officia que ex lege pendent.* Respondeo hoc esse petere principium in disputatione. Negatur enim omnia charitatis officia ex lege pendere, id est, à lege præcipi. Addit tertio. *Dicendi verbum quod denuntiare vel præcipere hoc loco significat, perperam per consulere exponitur.* Respondeo dupliciter, primum ad rem, postea ad hominè. Ad rem respondeo, ponere quidem hic consilia Christum, sed simul cum præceptis. Præcipit enim diligere inimicum & habere pro proximo. Quæ autem de officijs charitatis in particulari subiungit, *Beneficite ijs qui vos oderunt, &c.* in necessitate præcepta sunt, extra necessitatem cõsilia sunt, & perfectionis officia: quod Christi hoc loco conclusio manifestum fecit: *Estote ergo perfecti, &c.* Ad hominem respondeo, mendacem Calvinum non satis esse memorem. Si enim verbum *dicendi* præcipere hoc loco

Calvinus
à seipso
refutatur.

Calvinus
à seipso
refutatur.

loco significat, ergo Christus hic præcepta dat, & legislator est, quod antea Calvinus negavit.

Dicit postremo Calvinus. *Disertè sanciri quod necessario præstandum est, nullo negotio ex Christi verbis probatur, dum addit: Vt sitis filij Patris vestri, qui solem suum facit oriri super bonos & malos. Quum disertè pronuntiet non aliter quemquam fore Dei filium, nisi qui o res suos diligit, quis iam dicere audeat nulla huius doctrinæ seruandæ necessitate nos obstringi? Pertinde enim est ac si dixisset, Quisquis censeri volet Christianus, inimicos diligat. Dupliciter iterum respondeo: ad rem & ad hominem. Ad rem respondeo planè necessarium esse vt diligantur inimici, si filij Dei esse volumus, sed eo modo quo iam explicatum est: contra quem diligendi modum nihil hoc argumentum facit. Ad hominem respondeo: si dilectio inimicorum necessaria est vt filij Dei simus, quod hic Calvinus fatetur, ergo sola fides non sufficit vt filij Dei simus, vt alibi semper Calvinus cum suis affirmat. Præuidit hanc suam contradictionem Calvinus, & vt ei occurrat, subiungit. *Neque tamen intelligas fieri nos beneficentia nostra Dei filios, sed quia Spiritus Dei, qui gratiæ nostræ adoptionis testis est, artha & sigillum, prauos carnis affectus charitati repugnantes corrigit, ab effectu probat Christus non alios esse Dei filios, nisi qui ipsam mansuetudine & clementia referunt.* Responde Christi verba longè amplius vrgerè. Ait enim *Vt sitis filij Patris vestri, & nos yēnda vīol*, vbi verbum *yēnda* idem valere quod *euas* Beza notauit: Docet ergo hoc modo fieri & esse filios Dei, non hoc modo innotescere tales. Sanè dilectionem proximi non notam aut effectum, sed causam salutis esse, disertè D. Ioan. docuit, dicens: *Qui non diligit, manet in morte.* A contrario igitur sensu, vt negatio dilectionis est causa mortis, sic præsentia dilectionis est*

Sola fides
saluifica
refutatur.

In Anno-
tar. in hūc
locum.

1. Ioan. 4.